

“Envellir té una cosa bona: saps per on has d'anar”

La cantant mallorquina Maria del Mar Bonet (Palma, 1947) va ser investida el passat dijous, 19 de febrer, doctora 'honoris causa' per la Universitat de les Illes Balears. Tot i que la distinció li va ser concedida l'octubre del 2012, la cerimònia d'investidura s'ha hagut de posposar en dues ocasions: primer per la mort de l'aleshores rectora de la UIB, Montserrat Casas, i després per la mort del fotògraf Ilucamjorer Toni Catany, amic íntim de la cantant. En la cerimònia, Bonet va oferir un discurs ple de cançons i de música, acompanyada del músic valencià Borja Penalba i de la Coral Universitària.

Mallorca és el cor de la seva vida i la seva obra?

—És impossible prescindir de la teva terra. Jo n'estic absolutament enamorada, de Mallorca. A més, he tingut molta sort de néixer-hi, perquè he pogut constatar que és la Mediterrània en estat pur. En un sentit cultural i històric profund, Mallorca està amarada de tota la Mediterrània, de la més pròxima i la més llunyana.

—La seva trajectòria s'ha anat obrint cada vegada a més tradicions i espais culturals.

—Quan començava a cantar, feia sobretot cançons populars, extretes del cançoner popular de Mallorca, que és riquíssim, amb moltes cançons de treball, que són les que més m'agraden. És un cançoner que recull influències de tot el que hi ha al nostre voltant: de Catalunya, el sud de França, Andalusia, Sicília, Venècia, Turquia... Hi ha un substrat a la nostra manera de ser que compartim amb la gent de tota la Mediterrània, una mar mestissa, plena de tonalitats, on han conviscut i conviuen moltes cultures, que sempre s'han influït les unes a les altres.

—La Mediterrània entesa com una pàtria gran.

—Jo m'he trobat bé a qualsevol lloc de la Mediterrània, entre altres raons perquè sempre hi he trobat Mallorca. Sense adonar-te'n, ets en un carrer de Palerm i penses que ets a tocar del carrer de Monti-sion, a Palma. I el mateix em passa a Nàpols o Tunísia: tot és un poc ca meva.

—Aquest sentit global de pertinença s'ha concretat en la seva música.

—Jo he dedicat una part important de la meua carrera, de quasi cinquanta anys, a fer discos de cançó popular [*Cançons de festa, Cançons de la nostra Mediterrània...*], però alhora també he fet discos [*Anells d'aigua, Salmaia, El-las...*] amb

músics de tota la Mediterrània: amb les Joventuts Musicals de Tunísia, el Sham Ensemble de Síria, Mohamed Mounir d'Egipte, Sulfu Livaneli de Turquia, Mikis Theodorakis de Grècia, Lucilla Galeazzi d'Itàlia... M'agrada col·laborar amb gent que treballa músiques populars pròpies d'una manera actual. No es tracta de fer el que fan en altres països i cultures, sinó de cercar el punt on ens podem trobar i enriquir els uns als altres. El diàleg musical entre cultures: això és el que més m'interessa.

FEF

—Partir d'allò molt propi per arribar a allò que és de tots els mediterranis.

—Sí, això és el que he fet. I ho continuaré fent, si puc. Però ara el món àrab passa per un moment complicat: Tunísia, Egipte, Síria, Turquia... La Mediterrània continua sent un món molt convuls; sempre ho ha estat.

—Una altra mena de convulsió és la que pateix la indústria de la música.

—La crisi ha tancat les aixetes a la

cultura. I, en la música, tot és pitjor. Les cases discogràfiques estan desapareixent; abans et feien costat en els teus projectes, t'ajudaven a fer-los, ara això és gairebé impossible. Moltes només estan reeditant vell material. A més, hi ha una espiral mundial: la gent ja no compra discos, s'ho baixen tot per internet, pirategen...

—Té cap proposta per combatre la pirateria?

—Fa temps que vaig proposar una idea, però és difícil. Com que els

recursos per gravar un disc avui són molt superiors i assequibles als de fa anys, es podria gravar un disc de cada concert; així, els espectadors podrien comprar-lo a la sortida. A la gent li agradaria, comprar un disc on ells apareixen com a espectadors.

—En cinquanta anys de trajectòria, com ha canviat la Maria del Mar Bonet?

—No ha canviat gaire; el que estimava de la música continuo estimant-ho. Ara tinc l'experiència i els

coneixements que només donen els anys. Envellir té una cosa bona: saps més per on has d'anar, què has de fer i com ho has de fer.

—**Com recorda la Mallorca que deixà per instal·lar-se a Barcelona?**

—Era un món illenc molt tranquil. Jo era una nina sobreprotegida per la família. Mon pare no estava d'acord que jo partís amb 18 anys a Barcelona. Mumare l'en va convèncer. L'arribada a Barcelona va significar deixar la tranquil·litat per entrar a un món on es veia que tot estava a punt de començar a canviar. Ja es veia a venir el final de la dictadura: naixien els partits polítics en la clandestinitat, els moviments obrer i estudiantil eren importants, hi havia molta gent que pitjava a favor de la nostra llengua... La sensació era d'estar assistint a un procés històric molt important, tant que et feia com a por...

“M’he trobat bé a qualsevol lloc de la Mediterrània. Sempre hi trobo Mallorca”

—**Vertigen?**

—Exacte: vertigen. Un procés de canvis accelerats enmig dels quals no saps ben bé com situar-te i què fer. Jo, de jove, no volia ser cantant sinó ceramista, encara que duia cantant tota la vida. Havia anat a Barcelona per estudiar ceràmica: primer vaig anar a l'Escola Massana i després vaig fer feina en una fàbrica de ceràmica. A poc a poc, però, la música em va anar enganxant.

—**Com era vostè, ideològicament, en desembarcar a Barcelona?**

—Estava poc polititzada, era neutral, no estava informada. Encara que tenia una mare que, de neutral, no n'era gens. Mumare tenia molt clars els temes de la llengua, la cultura i els Països Catalans. Però dins les cases se'n parlava poc, d'aquestes qüestions. Els meus pares, per sort, eren molt respectuosos i van donar suport sempre a les idees i les preferències dels fills. A pesar dels recels inicials i d'alguna situació com-

TONI CATANY

Imatges pertanyents a moments diferents d'una llarga i profitosa trajectòria, la de Maria del Mar Bonet, que rep ara un important reconeixement acadèmic.

plicada, com ara una detenció policial a Barcelona, que va obligar mon pare a venir de Mallorca.

—**Per què la van detenir?**

—Tenia, a ca meva, un arxiu de premsa clandestina: un parell de maletes plenes d'exemplars d'un setmanari d'esquerres que es deia *API*. Era a principis dels anys 70. Jo era al port, a punt per enfilarme al vaixell per venir a Mallorca. Em van agafar i em van dur al calabós de Via Laietana, on vaig passar tota una nit d'interrogatoris, havent d'explicar per què tenia allò a casa i qui m'ho havia donat. Va ser molt desagradable, però, a diferència d'altra gent, a mi no em van tocar. Jo no hi estava molt ficada, però ajudava i donava suport: feiem recitals per recaptar doblers per comprar una ciclostil, o per treure qualcú del país...

—**Què en deien, els seus companys, del fet que vostè cantés cançons**

—**Com va ser que s'hi anà introduint cada pic més?**

—Un dia em digueren que hi anés a cantar. A poc a poc vaig passar d'acompanyar-los qualsevol diumenge a fer més recitals, i després a gravar un disc, i... Fins que, a la fi, vaig deixar la feina a la fàbrica i em vaig dedicar a la música a temps complet. Jo vaig ser la jutge número catorze.

—**Vostè també va compondre i va cantar algun dels himnes emblemàtics de la cançó protesta.**

—Sí. "Què volen aquesta gent?", per exemple. També vaig tenir problemes amb la censura, per exemple amb la cançó "Mercè", on sortia un capellà que ballava. Que només per això ja et censuresin és brutal, eh!? El meu repertori, en tot cas, no estava ple de cançons reivindicatives, a diferència dels d'en Lluís [*Llach*], en Raimon o en Quico [*Pi de la Serra*], però sí que

Com que no hi havia tanta competitivitat de la música estrangera, les ràdios posaven les nostres cançons, sortíem per la tele. Ara, en canvi, tot està dominat per la música nord-americana, i de vegades fins i tot és difícil que la gent s'assabenti que tu continues treballant. Encara fas discos?, m'han preguntat alguna vegada. Ostres...!

—**Parlem de Mallorca. Ha dit que, per molt que se la carreguin, no deixarà d'estimar-la.**

—Sí. I se l'han carregada molt. Per començar, físicament: el desastre és gros. Hi ha parts de la geografia mallorquina totalment envellides pel ciment, els camps de golf, els apartaments, les carreteres infames... Tot ha estat construït sense ordre ni concert. L'han tractada com un putot, explotant-la per treure-li el màxim de doblers, degradant-la. Si mires certes parts de la costa o algunes zones de Palma, veus que s'ha seguit l'estètica dels doblers fàcils.

—**Culturalment i lingüísticament, és més optimista?**

—Sí. Darrerament hi ha hagut una recuperació important de la cultura popular —les cançons populars, les festes, els balls—, i els que ho recuperen són gent jove. Hi ha nous cantants, nous glossadors... Abans hi havia un cert rebuig cap allò autòcton, i jo ara no el percep. En aquest sentit, no hem anat enrere sinó endavant. Ara bé: la lluita és molt difícil. Tot el que fan el poder de Madrid i el poder d'aquí és tirar bombes contra la cultura. L'odi que senten contra el català és brutal, tant a les illes Balears com al País Valencià i Catalunya. És un odi que jo no havia vist mai, ni durant el franquisme. És normal que, a Catalunya, molta gent vulgui la independència. No hi ha més remei.

—**Què li queda per fer, després de cinquanta anys de trajectòria?**

—Tres o quatre discos pendents. També vull pintar més. I tinc moltes ganes de viure diàriament amb la llum que necessito, que és la de Mallorca. Tenia moltes ganes de tornar a viure a Mallorca, que em dona la possibilitat de prendre-m'ho tot d'una manera més assossegada. Mallorca és un paradís fet malbé, però encara és un paradís.

Pere Antoni Pons

"No he pretès mai agafar una cançó del passat i cantar-la com l'han cantada sempre, sinó fer-la meva"

populars mallorquines? Des d'una certa perspectiva molt ideologitzada, podia semblar una música antiga, acrítica.

—Passa que jo ho cantava d'una manera molt personal. No feia música antiga, feia música popular cantada des de l'actualitat. No he pretès mai agafar una cançó del passat i cantar-la com l'han cantada sempre, sinó fer-me-la meva i cantar-la des del moment present. Que jo cantés música popular va fer que Els Setze Jutges, que havien nascut per retornar la música popular a la llengua catalana, s'interessessin per mi. Aleshores, el català pràcticament només se sentia dins les cases o en alguna coral un dia concret; ells es proposaren de fer-la sortir al carrer en forma de cançons actuals, i ho aconseguiren. Quan vaig arribar a Barcelona, Els Setze Jutges ja tenien una trajectòria consolidada, la gent omplia els espais on cantaven. El meu germà, Joan Ramon Bonet, ja havia fet un parell de discos amb ells. Al principi, jo era la germana petita d'en Joan Ramon.

duia una vida de lluita, implicada i compromesa.

—**Com resumiria la importància de la cançó d'aquells anys?**

—Va ser una importància bestial, tant per normalitzar la música en català com per empènyer cap a la democràcia i la llibertat a Catalunya. Tant Els Setze Jutges com la Nova Cançó van ser importantíssims. Passa que la gent té mala memòria. Se'n parla amb desdeny, o com si fos una cosa molt llunyana, sense tenir en compte com marcaren la història i el present.

—**Obriren el camí.**

—Sí, perquè molts d'Els Setze Jutges no eren professionals: eren escriptors, eren advocats, eren psiquiatres... A més, al voltant seu van aglutinar tot un seguit de gent que no formava part oficialment del grup però sí que participava de la seva manera de fer i dels seus propòsits, com en Guillem d'Efak i na Miquelina Lladó, de Mallorca, els UC d'Eivissa, Raimon i Al tall de València... També es van crear dues discogràfiques, Concèntric i Edigsa. Tot això té una importància molt gran.